[На русском, стр. 3 - In English, p. 5]

SUOMEN HALLITUKSEN MEMORANDUMI, JONKA MINISTERIT PAASIKIVI JA TANNER JÄTTIVÄT MOSKOVASSA 23 PÄIVÄNÄ LOKAKUUTA 1939 HERROILLE STALINILLE JA MOLOTOVILLE.

Sen jälkeen kuin Suomen hallitus on huolellisesti tutustunut Neuvostoliiton hallituksen ehdotukseen Suomen ja Neuvostoliiton välisten suhteiden järjestämisestä, esitetään Suomen hallituksen kantana täten seuraavaa:

Suomi ymmärtää Neuvostoliiton pyrkimyksiä saada aikaan taatumpi puolustus Leningradin turvaamiseksi. Suomi haluaa, kuten se jo useampaan otteeseen aikaisemmin on esittänyt, pysyä ystävällisissä ja hyvissä suhteissa Neuvostoliittoon. Näiden molempien päämäärien saavuttamiseksi Suomi on valmis omasta puolestaan harkitsemaan keinoja Neuvostoliiton tarpeiden tyydyttämiseksi.

Luonnollisena edellytyksenä on, että myöskin Suomen omat turvallisuusnäkökohdat otetaan huomioon ja että myös huolehditaan siitä, että Suomi säilyttää täyden puolueettomuutensa. Tällä politiikalla Suomi parhaiten myös edistää rauhan turvaamista Pohjois-Euroopassa, mitä politiikkaa Suomi pitää edullisimpana myöskin naapurillensa Neuvostoliitolle.

Suomen hallitus on vakuuttunut siitä, että molemminpuolisella hyvällä tahdolla ne päämäärät, joita ylempänä on kosketeltu ja jotka Neuvostoliiton Suomelle antamassa promemoriassa todetaan Neuvostoliiton politiikan lähtökohdaksi, voidaan saavuttaa ilman, että Suomen turvallisuutta ja puolueettomuutta loukataan. Näiden päämäärien toteuttamiseksi Suomen hallitus on valmis sillä luonnollisella edellytyksellä, että *Suomen eduskunta ne myös hyväksyy*, järjestelyihin, jotka käyvät esille seuraavasta:

1) Suomen hallitus on valmis tekemään sopimuksen siitä, että seuraavat Suomenlahdessa sijaitsevat saaret luovutetaan aluekorvausta vastaan Neuvostoliitolle: Seiskari, Peninsaari, Lavansaari ja Tytärsaaret. Tämän lisäksi Suomen hallitus on valmis keskustelemaan Suursaaren järjestelystä ottaen huomioon molempien maiden edut.

2) Ottaen huomioon Leningradin läheisyyden Suomen rajasta Suomen hallitus on valmis tekemään sopimuksen rajan korjauksesta Karjalan kannaksella, aluekorvausta vastaan, siinä, missä raja sanotulta kannalta katsoen on Neuvostoliitolle epämukava, ja jotta rajan korjauksen kautta Leningradin turvallisuus tehostuisi. Raja tulisi kulkemaan Haapalan itäpuolelta Rajajoesta suoraan Suomenlahteen Kellomäen kirkon itäpuolitse. Näin ollen poistuisi n.s. Kuokkalan mutka. Samalla raja tältä kohdalta siirtyisi 13 km länteen päin. Suomi ei voi ajatella rajan siirtämistä siinä määrin, kuin Neuvostoliiton ehdotuksessa mainitaan, koska sen kautta Suomen oma asema ja turvallisuus saatettaisiin vaaraan. Lisäksi on kysymyksessä oleva alue hyvin tiheään asuttua, ikivanhaa suomalaista seutua, jonka luovuttaminen merkitsisi kymmenientuhansien Suomen kansalaisten kotien hävittämistä ja heidän siirtoaan muualle.

3) Mikäli on kysymys Hangon satamasta ja sataman ympärillä olevasta alueesta sekä Lappohjan lahdesta, täytyy Suomen hallituksen pitää kiinni Suomen koskemattomuudesta. Jo ehdottomaan puolueettomuuteen, niinkuin se Suomessa ja

muualla käsitetään, on soveltumatonta sotilaallisten tukikohtien luovuttaminen vieraalle valtiolle. Ajatus, että Suomen alueelle pysyväisesti ja pitemmäksi ajaksi sijoitettaisiin toisen valtakunnan sotavoimia, ei ole hyväksyttävissä Suomen kannalta; niitä voidaan tällöin myös käyttää hyökkäykseen Suomea vastaan. Tällainen järjestely loisi jatkuvasti lisää erimielisyyksiä ja turhia irritatioita, jotka eivät ole omiaan parantamaan maiden välisiä suhteita, mikä on nyt kysymyksessä olevan järjestelyn tarkoitus.

4) Neuvostoliitto on ilmoittanut haluavansa lujittaa sen ja Suomen välistä hyökkäämättömyyssopimusta siten, että sopimuspuolet sitoutuisivat olemaan liittymättä sellaisiin valtojen ryhmityksiin tai liittoihin, jotka suoraan tai välillisesti ovat vihamielisiä toiselle tai toiselle sopimuspuolelle. Suomen hallitus on kuitenkin sitä mieltä, että sanotun hyökkäämättömyyssopimuksen 3 art., jossa kielletään osallistumasta kaikenlaisiin välipuheisiin, jotka ovat avoimesti vihamielisiä toista sopimuspuolta vastaan, sekä muodollisesti taikka *asiallisesti* ristiriidassa usein mainitun sopimuksen kanssa, sisältää jo kaiken sen, mitä ystävyyssuhteissa keskenään olevat valtiot voivat tässä suhteessa kohtuudella vaatia toisiltaan vaarantamatta samalla hyviä suhteitaan toisiin valtioihin. Suomen hallitus on valmis, mikäli Neuvostoliitto tätä haluaa, antamaan milloin tahansa lisävakuutuksen, että se tulee rehellisesti noudattamaan sanottua velvoitustaan. Osoittaakseen hyvää tahtoaan Suomen hallitus voi lisäksi suostua siihen, että sanotun hyökkäämättömyys-sopimuksen 2 art. 1 kohtaa, jossa sopimuspuolet selittävät noudattavansa puolueettomuutta siinä tapauksessa, että toinen sopimuspuolista joutuu kolmannen valtion taholta suoritetun hyökkäyksen kohteeksi, selvennetään ja vahvistetaan siten, että sopimuspuolet sitoutuvat olemaan tukematta millään tavalla tällaiseen hyökkäykseen ryhtynyttä valtiota, jolloin tukemiseksi ei kuitenkaan ole katsottava sellaista suhtautumista, joka on sopusoinnussa puolueettomuuden yleisten sääntöjen kanssa, kuten esim. normaalin tavaranvaihdon ja tavaroiden kauttakuljetuksen jatkamista.

5) Suomen hallitus tyydytyksellä toteaa, että Neuvostoliitto ei vastusta Ahvenanmaan saarten varustamista Suomen omilla voimilla, minkä johdosta Suomen hallitus ilmoittaa, että sen tarkoitus koko ajan on ollut suorittaa tämä varustaminen omin voimin ja kustannuksin sekä niin laajalti kuin sanottujen saarten neutraalisuuden voimassapitämiseksi on tarpeen, ottaen huomioon tällöin vuoden 1921 sopimuksen yhä edelleen voimassa olevat neutralisointia koskevat velvoitukset.

Lähde: Suomen sinivalkoinen kirja. Dok. n:o 14. Ulkoasiainministeriö, Helsinki 1940.

МЕМОРАНДУМ ПРАВИТЕЛЬСТВА ФИНЛЯНДИИ, ПРЕДСТАВЛЕННЫЙ В МОСКВЕ 23 ОКТЯБРЯ 1939 ГОДА ГОСПОДИНОМ ПААСИКИВИ И ТАННЕР ГОСПОДАМ СТАЛИН И МОЛОТОВ.

После тщательного изучения предложения правительства Советского Союза о регулировании отношений между Финляндией и Советским Союзом правительство Финляндии настоящим определяет свою позицию следующим образом:

Финляндия понимает усилия, которые Советский Союз прилагает для повышения безопасности обороны Ленинграда. Как она неоднократно заявляла ранее, Финляндия желает, чтобы ее отношения с Советским Союзом оставались дружескими и хорошими. Для достижения обеих этих целей Финляндия, со своей стороны, готова рассмотреть пути и средства удовлетворения требований Советского Союза. Это, конечно, при условии, что собственные требования Финляндии в области безопасности будут должным образом учтены и что следует позаботиться о соблюдении полного нейтралитета Финляндии. Такая политика представляет собой наилучший возможный вклад в укрепление мира в Северной Европе, хотя, по мнению Финляндии, в то же время она является наиболее выгодной для ее соседа - Советского Союза.

Правительство Финляндии убеждено, что при наличии взаимной доброй воли возможно без ущерба для безопасности Финляндии и без нарушения ее нейтралитета достичь целей, упомянутых выше и которые в меморандуме Советского Союза Финляндии указываются как основа советской политики.

Для достижения этих целей финское правительство готово согласиться на нижеперечисленные меры, обозначенные ниже согласно тому, что они были одобренными также финским Парламентом:

1) Правительство Финляндии готово заключить соглашение о том, что следующие острова, расположенные в Финском заливе, будут переданы Советскому Союзу за территориальную компенсацию: Сейскари [Сескар], Пенинсаари [Малый], Лавансаари [Мощный] и острова Тютарсаари [Большой Тютерс]. Кроме того, финское правительство готово обсудить договоренность относительно Гогланд, которая должным образом учитывает интересы обеих сторон.

2) Ввиду близости Ленинграда к финской границе и для того, чтобы обеспечить безопасность этого города за счет корректировки границы, финское правительство готово, в обмен на территориальную компенсацию, заключить соглашение, предусматривающее корректировка границы на Карельском перешейке в тех точках, где граница в этом отношении неудобна для Советского Союза. Граница будет проходить от Раяйоки [Сестра], к востоку от Хаапалы [Ленинское], прямо до Финского залива на восточной стороне церкви Келломяки [Комарово]. Таким образом исчезнет так называемый выступ Куоккала {Репино]. В то же время граница в этом месте будет сдвинута на 13 километров на запад. Финляндия не может рассмотреть вопрос о корректировке границ в масштабе, предусмотренном в предложении Советского Союза, потому что Финляндия это подвергнет опасности собственное положение и безопасность. Более того, рассматриваемая территория является очень густонаселенным районом, долгое время населенным финским населением, и его уступка означала бы вытаскивание десятков тысяч финских граждан из их домов и выселение их в другие места.

3) Что касается порта Ханко с прилегающей территорией и залива Лаппохья, финское правительство обязано защищать целостность Финляндии. Простая передача военных баз иностранной державе несовместима с безусловным нейтралитетом, как это понимается в Финляндии и других странах. Идея о том, что вооруженные силы иностранной державы будут постоянно находиться на финской территории в течение длительного периода, не может быть принята Финляндией; эти силы также могли быть использованы для нападения на Финляндию. Такое соглашение было бы источником постоянных разногласий и ненужного раздражения, и это не способствовало бы улучшению отношений между двумя странами, что является целью нынешнего соглашения.

4) Советский Союз выразил свое желание укрепить Договор о ненападении между ним и Финляндией, взяв на себя обязательство между Договаривающимися Сторонами не присоединяться к каким-либо группам или альянсам государств, прямо или косвенно враждебным любой из Договаривающихся Сторон. Правительство Финляндии, однако, считает, что статья 3 упомянутого Договора о ненападении, запрещающая присоединение к соглашениям любого рода, которые являются откровенно враждебными по отношению к другой Договаривающейся Стороне и которые противоречат по форме или по существу упомянутым Договор уже охватывает все, что государства, поддерживающие дружеские отношения, могут обоснованно требовать друг от друга в этом отношении, не подвергая опасности свои добрые отношения с другими государствами и позицию строгого нейтралитета. Правительство Финляндии готово, если Советский Союз того пожелает, в любое время дать дополнительные заверения в том, что оно честно выполнит указанные обязательства. Что касается статьи 2, параграфа 1, Договора о ненападении, в котором Договаривающиеся Стороны обязуются соблюдать нейтралитет в случаях, когда другая Договаривающаяся Сторона становится жертвой агрессии со стороны третьего государства, правительство Финляндии будет готово в качестве проявить искреннюю добрую волю, чтобы этот пункт был переработан в более ясных и определенных формулировках, чтобы Договаривающиеся стороны взяли на себя обязательство не поддерживать такое государство-агрессор; Термин «поддержка», однако, не следует толковать как охватывающий какое-либо отношение в соответствии с общими правилами нейтралитета, такими как продолжение нормального обмена товарами и транзитная торговля.

5) Правительство Финляндии с удовлетворением отмечает, что Советский Союз не возражает против укрепления Аландских островов собственными силами Финляндии. Таким образом, финское правительство желает заявить, что они всегда стремились к тому, чтобы это укрепление осуществлялось самой Финляндией за ее собственный счет и в такой степени, которая может потребоваться для сохранения нейтралитета указанных островов с учетом обязательствам нейтралитета по Конвенции 1921 г., которые все еще остаются в силе.

Источник: The development of Finnish-Soviet relations during the autumn 1939 in the light of official documents. Publication of the Ministry for Foreign Affairs of Finland. (Развитие финляндско-советских отношений осенью 1939 года в свете официальных документов. Издание Министерства иностранных дел Финляндии.) Док. номер 14. Suomen Kirja, Хельсинки, 1940 г. Компьютерный перевод на русский язык с английской версии ниже.

MEMORANDUM OF THE FINNISH GOVERNMENT HANDED IN MOSCOW ON OCTOBER 23rd, 1939, BY MM. PAASIKIVI AND TANNER TO MM. STALIN AND MOLOTOV.

After carefully examining the proposal of the Government of the Soviet Union for the regulation of relations between Finland and the Soviet Union, the Finnish Government hereby define their attitude as follows:

Finland understands the efforts which the Soviet Union is making to render the defence of Leningrad more secure. As she had repeatedly stated before, Finland wishes her relations with the Soviet Union to remain friendly and good. To enable both these objects to be achieved, Finland is willing, for her part, to consider ways and means of meeting the requirements of the Soviet Union. This, of course, is subject to the proviso that Finland's own security requirements shall be given all due consideration and that care shall be taken to uphold Finland's complete neutrality. Such a policy represents the best possible contribution to the reinforcement of peace in Northern Europe, whilst, in Finland's opinion, it is at the same time the policy most advantageous to her neighbour — the Soviet Union.
The Finnish Government are convinced that, given mutual good will, it is possible, without detriment to Finland's security and without violating her neutrality, to achieve the objects referred to above and which the Soviet Union's memorandum to Finland itself indicates as the basis of Soviet policy.

To achieve these objects, the Finnish Government are prepared to agree to the arrangements indicated below, subject to their being approved also by the Finnish Parliament:

1) The Finnish Government are prepared to make an agreement to the effect that the following islands situated in the Gulf of Finland be ceded to the Soviet Union against territorial compensation: Seiskari, Peninsaari, Lavansaari and the Tytärsaari islands. In addition, the Finnish Government are willing to discuss an arrangement concerning Suursaari [Hogland] which shall take due account of the interests of both parties.

2) In view of the proximity of Leningrad to the Finnish frontier and in order to enable the security of that city to be increased through a frontier adjustment, the Finnish Government are prepared, in return for territorial compensation, to make an agreement providing for the adjustment of the frontier on the Isthmus of Carelia at those points at which the frontier is, in this respect, inconvenient to the Soviet Union. The frontier would run from Rajajoki, east of Haapala, straight to the Gulf of Finland on the eastern side of the church of Kellomäki. Thus the so-called Kuokkala salient would disappear. At the same time, the frontier would be moved 13 kilometres westward at this point. Finland is unable to consider a frontier adjustment of the magnitude of that contemplated in the Soviet Union's proposal, because Finland's own position and security would be thereby endangered. Moreover, the territory in question is a very densely populated district long inhabited by a Finnish population, and its cession would mean dragging tens of thousands of Finnish citizens out of their homes and removing them elsewhere.

3) So far as the port of Hanko, with the adjoining territory, and the bay of Lappohja are concerned, the Finnish Government are bound to uphold Finland's integrity. The mere cession of military bases to a foreign Power is in itself incompatible with unconditional neutrality, as this is understood in Finland and elsewhere. The idea that armed forces of a

foreign Power would be stationed on Finnish territory continuously over a long period cannot be accepted by Finland; these forces could also be used for an attack upon Finland. Such an arrangement would be a source of constant disagreement and unnecessary irritation, and this would not conduce to an improvement in the relations between the two countries, which is the aim of the present arrangement.

4) The Soviet Union has intimated her desire to strengthen the Non-Aggression Treaty between herself and Finland by an undertaking between the Contracting Parties that they would not join any groups or alliances of States directly or indirectly hostile to either of the Contracting Parties. The Finnish Government are, however, of opinion that Article 3 of the said Non-Aggression Treaty, prohibiting adherence to agreements of every kind which are openly hostile to the other Contracting Party and which conflict, either in form or in substance, with the said Treaty, already covers everything which States entertaining friendly relations can reasonably claim from each other in this respect, without endangering their good relations with other States and the attitude of strict neutrality. The Finnish Government are prepared, if the Soviet Union so wishes, to give at any time a further assurance that they will honestly fulfil the said obligations. As regards Article 2, paragraph 1, of the Non-Aggression Treaty, in which the Contracting Parties undertake to observe neutrality in cases where the other Contracting Party becomes the victim of aggression by a third State, the Finnish Government would be prepared, as an earnest of good-will, to have this paragraph redrafted in clearer and more definite terms, so that the Contracting Parties would be pledged not to support such an aggressor State; the term »support» should not, however, be construed to cover any attitude in conformity with the general rules of neutrality such as continuance of normal exchange of goods and transit trade.

5) The Finnish Government note with satisfaction that the Soviet Union does not object to the fortification of the Aaland Islands at Finland's own undertaking. This being so, the Finnish Government wish to state that it has always been their intention that this fortification should be carried out by Finland herself at her own expense and to such extent as may be required to maintain the neutrality of the said islands, having regard to the neutrality obligations of the Convention of 1921 which are still in force.

Source: The development of Finnish-Soviet relations during the autumn 1939 in the light of official documents. Publication of the Ministry for Foreign Affairs of Finland. Doc. nr. 14. Suomen Kirja, Helsinki 1940